

Katrin Leppik

Tartu ülikooli eesti ja soome-ugri keeleteaduse üliõpilane

Andra Rumm

Tartu ülikooli eesti ja soome-ugri keeleteaduse üliõpilane

Inglise laenud saate „Euroopa pokkeriturnee” põhjal

TL: *Vanessa Selpst tegi=sis pri=flopp kolmpanuse (...) mulli=peal (...) Tom Hool (.) otsustab flopile pihta mitte=saades foldida*
Saadet „Euroopa pokkeriturnee” kuulates jääb kõrva, et kommentaatorite keelekasutus kubiseb ingliskeelsetest laensõnadest, kusjuures enamik neist jääb televaatajale, hoolimata inglise keele oskusest, arusaamatuks.

Artiklis on vaadeldud saate „Euroopa pokkeriturnee” kommentaatori Tiit Loo (s 1988) suulise keelekasutuse näitel inglise laene eesti pokkerisõnavaras. Pokker on kaardimäng, mille põhireeglid on lihtsad ja kiiresti omandatavad. Pokkerit mängitakse pokkeritubades kas internetis või kasiinos.¹ Saates kasutatavate laenude puhul on tegemist ingliskeelsest pokkerislängist üle võetud sõnadega. Need keeleüksused on piltlikud ning võivad erineda oma tähenduse poolest üldkeele vastavatest sõnadest, nt *river* 'jõgi' tähistab pokkeris mängulauale viiendana asetatavat kaarti. Esineb aga ka sõnu, mille tähendus langeb üldkeeles ja pokkeris kokku

¹ PokerNews. <http://ee.pokernews.com/pokkerireeglid/>. Vaadatud 07.07.2015

(nt *raise* 'tõstma'). Töös tuginetakse veebisõnastike² ja „Pokkeriteooria”³ ingliskeelsete terminite eestikeelsetele definitsioonidele.

Eesti keeles ei ole siiani pokkerisõnavaraga tegeletud. Ingliskeelsete pokkeriterminite eestikeelseid seletusi võib küll leida nii internetist kui ka pokkeriõpikust⁴, ent lähemalt pole nende kasutuse üle juureldud. Seetõttu ongi siinse artikli eesmärk pakkuda sissejuhatust pokkerisõnavara uurimisse. Täpsem eesmärk on välja selgitada, miks ja kuidas kasutatakse eestikeelsete sõnade asemel inglise laene ning kuidas need laenud on eesti keelde integreeritud.

Inglise laenud

Viimastel aastakümnetel on inglise keele kõnelejate arv hüppeliselt suurenenud ning inglise keel on paljudes valdkondades (nt infotehnoloogia) muutunud domineerivaks keeleks. Samuti peetakse inglise keelt *lingua franca*'ks, keeleks, mis võimaldab eri emakeelega kõnelejal omavahel suhelda. Noorte jaoks on tänapäeval inglise keele oskus iseenesestmõistetav. Ka meedias, eeskätt internetis, domineerib inglise keel. Näiteks interneti pokkeritubades saavad mängida eri rahvustest mängijad. Interneti pokkeritubades kasutatav tarkvara on üldjuhul ingliskeelne ning mängijad peavad mängu jooksul otsuseid tehes kasutama ingliskeelseid termineid. Samuti suheldakse pokkerifoorumites omavahel inglise keeles. Seetõttu on pokkeris laialdaselt levinud ingliskeelsete terminite kasutamine ning seda ka siis, kui pokkerit mängitakse kasiinos.

Tegelikult on eesti keeles hulk n-ö tarbetuid pokkerilaene, millel on eestikeelne vaste juba olemas. Näiteks sõna *call* [kool] puhul tõdetakse veebisõnastikus, et selle eestikeelne vaste on *maksmine*, kuid laialdaselt kasutatakse ikkagi sõna *koolima*⁵. Miks aga ikkagi võetakse keelde n-ö tarbetuid laene? Tiina Leemets on välja toonud järgmised põhjused: keelekasutajad soovivad stiilivarjundeid väljendada, pruukida lühemaid

---

² Pokkeriterminid. <http://ee.pokernews.com/pokkeriterminid/>. Vaadatud 07.07.2015

³ Sklansky, David 2009. Pokkeriteooria. Eudaimonia.

⁴ Pokkeriterminid. <http://ee.pokernews.com/pokkeriterminid/>. Vaadatud 07.07.2015

Sklansky, David 2009. Pokkeriteooria. Eudaimonia.

⁵ Pokkeriterminid. <http://ee.pokernews.com/pokkeriterminid/>. Vaadatud 07.07.2015

sõnu või anda kõnele aktuaalsemat ja emotsionaalsemat ilmet. Vahel ei tulda aga selle pealegi, et eestikeelne vaste on olemas, või usutakse, et uue sõnaga käib kaasas ka mingi uus sisu.⁶ Kindlasti mängib nn tarbetute laenude puhul rolli ka inglise keele prestiiž.

Aino Jõe väitel moodustavad üldkeeles kõige suurema osa laensõnadest nimisõnad (94%), verbe laenatakse tunduvalt vähem (4%), muudest sõnaliikidest rääkimata.⁷ Keelekasutuses laensõnad muganevad, muganemine võib toimuda sõltuvalt sõnaliigist erinevalt. Kõige rohkem võetakse sõnu laenusaja keelde üle null- ja kompromiss-morfeemivahetuse teel, esimesel juhul säilib laenu lähtekeele vorm (nt *bait*), teisel juhul võetakse laen üle koos lähtekeele sufiksiga (nt *liising*).⁸

Keeleainestik

Artiklis analüüsime telesaate „Euroopa pokkeriturnee” kommentaatori Tiit Loo keelekasutust telesaate 10. hooaja kahes saates (2 x 50 min), mis olid eetris 2014. aastal TV6-s. Tiit Loo kaaskommentaator on Sten Kramer ning saatejuhid kommenteerivad „Euroopa pokkeriturneed” eesti keeles, kuid mängijad, kelle tegevust kommenteeritakse, räägivad omavahel inglise keeles. Kahes saates kommenteeritakse PCA pokkeriturniiri teise ja kolmanda päeva mängu, saadetes antakse ülevaade turniiri põnevamatest hetkedest ning jälgitakse liidrite mängu. Turniiri mängitakse mitmes pokkerilauas ning mäng kestab tunde. Kommentaatorid ei viibi turniirilise kohal ning kommenteerivad saadet videolindistuse põhjal. Mõlema saatejuhi teksti oleme transkribeerinud.

Olulisemad pokkeriterminid ja mängu üldiseloostus

Mängu alguses jagatakse igale mängijale kaks kaarti, mida teised mängijad ei näe. Neid kaht kaarti nimetatakse *käeks* või *taskukaartideks*. Seejärel panevad kaks mängijat lauale *pimepanused* ehk *plaindid* – kohustuslik panus igas käes. Järgmisena on võimalik mängijatel kas panustada;

⁶ Leemets, Tiina 2003. Inglise laenud sajandivahetuse eesti keeles. – Keel ja Kirjandus 8, lk 571–584.

⁷ Jõgi, Aino 2014. Inglise laensõnade morfoloogiline muganemine. – Inglise päritolu sõnad eesti keeles. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, lk 191.

⁸ Filipović, Rudolf 1996. English as a Word Donor to Other Languages of Europe. – The English Language in Europe. Edited by Dr R. R. K. Hartmann.

maksta – ehk *koolida*, võimalik juhul, kui mõni mängija on panustanud; või oma käest loobuda ehk *foldida*. Seejärel asetatakse lauale kolm kaarti, mis on kõigile mängijatele nähtavad ning millega kõik mängivad saavad kombinatsioon moodustada. Neid kaarte nimetatakse *flopiks*. Nüüd on mängijatel võimalik taas kord panustada; maksta (*koolida*); passida ehk *tšekkida* – mängija ei tee oma mängukorra jooksul mitte midagi; või loobuda ehk *foldida*. Seejärel asetatakse lauale neljas kaart ehk *töörn*, kordub panustamise, maksmise (*koolimise*), passimise (*tšekkimise*) ja loobumise (*foldimise*) voor. Viimasena asetatakse lauale viies kaart ehk *river*, taas kord on võimalik panustada, maksta (*koolida*), passida (*tšekkida*) või loobuda (*foldida*). Mängu alguses on kõigil mängijail sama arv mängumärke, ühe mängija mängumärkide koguväärtust nimetatakse *stäkiks*, mängu jooksul mängijate *stäck* muutub.⁹

Keeleainestiku analüüs

Keelejuht Tiit Loo kasutas 100 minuti jooksul 236 korral ingliskeelseid pokkeritermineid, mis olid kõik sõnaliigilt nimisõnad. Materjalis esines 36 ingliskeelset nimisõna. Neist sagedasemad olid *flopp* 'esimesed kolm lauale asetatavat kaarti, mis on kõikidele mängijatele ühised' (31 korda), *river* 'viies mängulaual avatav kaart' (23), *ool=inn* 'kogu olemasoleva raha või mängumärkide panustamine ühte jaotusesse' (22), *stäck* 'mängija raha või mängumärkide kogusumma pokkerilauas' (17), *töörn ~ törn* 'neljas lauale asetatav kaart' (12), *mein event* 'pokkeriürituse peaturniir' (11). Umbes 25% ingliskeelsetest terminitest esines 1–2 korda. Tasub mainida, et keelejuht kasutas ka eestikeelseid termineid (133 korral), neist sagedasemad olid *käsi* 'jaotus rahalauas või mängija kaartidest moodustatud kombinatsioon' (38), *panus* (25), *pealaud* (13), *nupp* (10) ja *mull* 'olukord, kus mängija jääb turniiril esimeseks joonealuseks' (10). Sellele vaatamata on ingliskeelsete nimisõnade hulk tähelepanuväärne.

Pea kõik nimisõnad kuuluvad VI käändkonna *sepp*-põhitüüpi (nt *flopp* ja *fold*). Ingliskeelseid nimisõnu integreeritakse eesti keelde ingliskeelse häälduse järgi (*blind* > *plaind* 'pimepanus'; *flop* > *flopp*). Neile lisatakse *i*-tüvele vajaduse korral eesti keele käändelõpp. Samuti võidakse säilitada ingliskeelsele kirjakujule vastav hääldus (*ante* 'lisapanus') või sõna tõlkida (*hand* > *käsi*).

⁹ vt nt Sklansky, David 2009. Pokkeriteooria. Eudaimonia.

Tiit Loo keelekasutuses esines seitse laentegusõna 66 korral. Laentegusõnad on tuletatud ingliskeelsetest nimisõnadest. Kõige rohkem esines tegusõnade seas *i*-tüvelisi (*koolima* 'maksma', *foldidma* 'loobuma', *skuiisima* 'ületõste, juhul kui esimest tõstet on vähemalt korra *koolitud*', *tšippima* 'mängumärke koguma', *tšekkima* 'passima'), mis kuuluvad III pöördkonda *õppima*-põhitüüpi. Esines ka üks omasufiksi *-da* abil tuletatud tegusõna *riverdama* 'mängijal õnnestub viienda kaardiga oma kätt parandada ja moodustada mõni parem kombinatsioon' ning üks *a*-tüveline tegusõna *floppama* 'mängijal õnnestub moodustada laual asetseva kolme kaardi ja taskukaartidega mõni kombinatsioon', mis kuuluvad vastavalt II pöördkonna *kirjutama*-põhitüüpi ja IV pöördkonna *hakkama*-põhitüüpi.

Keelejuhi kõnes esinesid kõige sagedamini laenverbid *koolima* (29 korral), *foldima* (17), *tšekkima* (14). Ülejäänud laentegusõnad (*floppama* (3), *tšippima* (1), *skuiisima* (1), *riverdama* (1)) esinesid üksikutel kordadel. Laentegusõnadel *koolima*, *foldima* ja *tšekkima* on olemas eestikeelsed ühesõnalised vasted, vastavalt *maksma* (kasutati 1 korral), *loobuma* (3) ja *passima* (ei kasutatud kordagi). Ülejäänud laentegusõnadel puuduvad eestikeelsed ühesõnalised vasted ning nende tähenduste edasiandmiseks tuleb kasutada pikki seletusi. Laentegusõnad on eesti keeles väga hästi mугanenud. Seda näitab nende laialdane kasutamine ning neist moodustatud pöördvormide rohkus. Eespool esitatud andmete põhjal võib öelda, et keelejuht eelistas kasutada laentegusõnu (66 korral) eestikeelsete vastete asemel (4 korral).

Miks eelistatakse laensõnu omasõnadele?

Laensõnade kasutamist tingib eeskätt see, et eesti keeles puudub ühtne pokkeriterminoloogia ning pokkerimängijad kasutavad omavahelises suhtluses ingliskeelseid pokkeritermineid (nt pokkerifoorumites).

Näites 1 kasutatud termin *flop* tähistab esimest kolme mängulauale asetatavat kaarti. Siinkohal on ootuspärane, et keelejuht kasutab ingliskeelset terminit, kuna eestikeelset vastet sellele mõistele pole. Samuti on näha, et *flopile* ei eelne pausi – ta tuleb keelejuhi kõnes loomulikuna.

(1) TL: ja **flopp** on kaks ärtut öheksa=öheksa=kuus¹⁰

¹⁰ Kasutatud transkriptsioonimärgid: = kokku hääldatud sõnad; : venitus; (.) lühike paus (kuni 1 sekund); (...) pikk paus; [pealerääkimise algus;] pealerääkimise

Kindlasti mõjutab keelejuhti kontekst: saade, mida kommenteeritakse, on ingliskeelne ning keelejuhil on mugav võtta üle saates kasutatav keel. Seda illustreerivad näide 2 ja 3. Näide 2 on pärit saate esimestest minutitest, kus keelejuht kasutab eestikeelseid termineid, kuna ta ei ole veel lasknud saate keelel ennast mõjutada. Hiljem kasutab ta järjekindlalt laenverbe, nt *loobuma* asemel *foldima* (näide 3).

(2) TL: /.../ no=see peaks küll=olema Tom Hooli äss=neljale nüüd=ee kindel koht kus **loobuda** nii=ka=läheb

SK: nii on=jah sest=see äss=neli: (.) tavaliselt on: (.) nagunii hädas aga nüüd kui=veel kolma=panus tehakse sis: (.) siis on selge=et tuleb **loobuda**

(3) TL: /.../ Hool **foldib** Vanessa Selpst (...) no: Vanessa on ennegi=näidanud kuidas siin ee (...) erinevate kaartidega midagi fankit teha=seekord **foldib** (...) plaindid (...) ä:rtust ja: emand=üheksasada (...) no:

Näited 4 ja 5 on termini *raise* [reis] kohta, mis tähistab panuse tõstmist ning mille eestikeelne vaste ongi *tõstmine* (*tõste*). Näites 4 on keelejuht eelistanud terminit *reis*. Järgmisest näitest (5) selgub aga, et vahel kasutab ta ka omakeelset vastet *tõste*. Võimalik, et näites 4 kasutab keelejuht sõna *tõste* sellepärast, et eespool oli tema vestluspartner kasutanud sama sõnatüve (*tõstab*). Konteksti lahutamatu osa on vestluspartner, kelle keelelised valikud mõjutavad ka keelejuhi kõnet. Tähelepanuväärne on nende näidete puhul ka see, et laensõnale *reis* eelneb paus (näide 4), ent omakeelsele vastele *tõste* mitte (5). See viitab sellele, et kõiki laene ei ole veel täiesti omaks võetud: neile eelnevad sõna otsimist markeerivad pausid.

(4) TL: /.../ oo=no=nii (.) Andrees tegi (.) **reisi** Kruudev=tegi=**riireisi** (.) ja Selpst nüüd kolm=panuse /.../

(5) SK: /.../ kindlasti Tilli=siin (.) kas koolib või **tõstab** (...)

TL: [kool]

---

lõpp; flopp rõhk; - katkestatud sõna; ((naer)) uurija kommentaarid. Märk /.../ tähistab väljajätu.

SK: [lä-] lähäb odavamät teed=ja vaatab [kõigepealt ee]

TL: [ei siiski] **tõste=tõste** (.) juba läksid ned=nupud

Samuti mängib mingi sõna eelistamisel rolli **ökonoomsus**: paljudele terminitele ei ole eestikeelseid ühesõnalisi vasteid ning seetõttu eelistab keelejuht kasutada laensõnu. Keelejuhil on mugavam öelda, et mängija *floppas* paari, kui et mängijal õnnestus laual olevate kaartide ja taskukaartidega moodustada paar (näide 6). Selles situatsioonis on ökonoomsus väga oluline, sest mäng areneb kiiresti ning saatejuhi jaoks on oluline õigel ajal saate tegevust kommenteerida.

- (6) TL: /.../ palun väga Tom Hool **floppab** seti (...) ja ei=jole vaja eriti kõrget matemaatilist ee (.) matemaatilisi=teadmisi arusaamaks=et kui=sa **floppad** seti siis tavaliselt on kõik väga hästi ((taustal muusika))

Kuigi keelejuhi kõnes prevaleerivad ingliskeelsed terminid, kasutab ta mõne mõiste tähistamiseks eestikeelseid nimisõnu. Inglisekeelne vaste *mullile* (näide 7) on *bubble*, mis märgib olukorda, kus mängija jääb turniiril esimeseks joonealuseks, jäädes rahata. Siinkohal on eestikeelne termin ühe silbi võrra lühem ja eestlasele kahtlemata mugavam häälendada kui *bubble*.

- (7) L: /.../ (...) endiselt **mulli**=peal (...) ja: (.) üks käsi onendiselt=veel käimas=ja: on=ka ooll=inni on tulnud=ka kool /.../ Sho Karimm siis ee (.) lõhkab **mulli** (...) ja Andreas Kinsin (.) norrakas (.) jääb **mulle**=peale ((taustal ingliskeelne jutt ja aplaus)) väe arenema

Kokkuvõte

Laensõnade kasutamist saab mitmeti põhjendada. Eesti keeles puudub ühtne pokkeriterminoloogia ning seetõttu võib keelejuht eelistada arusaamatuste vältimiseks pokkerimängijatele juba teadaolevaid ingliskeelseid nimi- ja tegusõnu. Samuti on oluline ökonoomsus: keelejuhil on mängu kommenteerimiseks piiratud aeg ning eesti keeles puuduvad lühikesed ja ühesõnalised vasted mõne mõiste (nt *flop*, *river*, *turn*) tähistamiseks. Lisaks on keelejuhi keelekasutus mõjutatud taustal olevast ingliskeelsest saatest ja mängijate omavahelisest vestlusest. Samuti on saade suunatud kindlale sihtrühmale, mis lubab kasutada ingliskeelset pokkerisõnavara, sest sellega on kuigivõrd kursis iga pokkerihuviline.

Pokkeriterminoloogia ei ole eesti keeles veel välja kujunenud: seda iseloomustab suur varieeruvus ja tugev inglise keele mõju. Kui nimisõnade puhul on varieerumine suurem (kasutatakse nii inglise- kui ka eestikeelseid), siis tegusõnade puhul on selgelt näha laensõnade eelistamist: nende puhul kasutati peaaegu alati laensõna (66 korral), eestikeelseid vasteid pruugiti vaid neljal juhul. Ka nimisõnade puhul eelistati ingliskeelseid termineid (236 korral, s.o 64%) ning eestikeelseid kasutati harvem (133 korral, s.o 36%). Ingliskeelsed terminid on eesti keele muutmissüsteemi hästi kohanenud. Nii nimi- kui ka tegusõnade puhul lisatakse harilikult *i*-tüvele vastavalt kas käände- või pöördelõpp (nt *riverisse*, *foldima*).

OK